

HUNGARY

/RADIO LIST/

INDUSTRY /1704/

LABOR

PRISONS AND CAMPS

COMMUNICATIONS

K.

4. Sept.

VIII/G 7251/a

A Bricklayer's Life As Employee Of The "Dunavölgyi
Timföldipar" In AJKA.

/Translation recommended/

SOURCE SALZBURG/GRAZ: 41-year-old bricklayer from ALSÓÁG, who lived in CELLDOMOLK and worked for the Dunavölgyi Timföldipar Magyar-Szovjet Bauxit Aluminium R.T. in AJKA. He escaped on 17 June 1953.

Subsource reported own experiences and observations.

DATE OF OBSERVATION: 21 April to 15 June 1953.

SUMMARY: An ex-employee of the Dunavölgyi Timföldipar in AJKA describes his working life and the conditions prevailing in this enterprise. He gives a general picture of the enterprise, explains how various wage groups are calculated, showing how much the different tradesmen are paid per hour. He describes the Russian director and other personalities, how the workers protected absentees and how the pay office cheated a "brigade" out of 800 Forint. At a work meeting the workers demanded better toilet facilities, but without success. The elections were preceded by considerable propaganda, which had little effect. Weekend excursions to Balaton lake were organized by the enterprises, but only Communists and very few others could participate. The enterprise employs approx. 750 forced laborers, mainly farmers and political prisoners, whose sentences are reduced by 10 days everytime they attain a monthly norm of 150 per cent. Subsource spoke with prisoners and guards and describes the life of the former and the activities of the latter. Finally subsource describes his own standard of living and why he escaped.

/more/

1.

EVALUATION COMMENT: "Szabad Nép" of 11 Dec. 1952, in an important article on page 2 dealing with extension works to be carried out in some existing Hungarian plants, also mentioned the enlargement of the AJKA-bauxite mining, processing and aluminum casting center. Item No. 5520/53 gave interesting details on these extension works conducted in great secrecy, although they are not less important than other projects of about the same size realized under the Five-Year-Plan and getting great publicity in press and radio /e.g. the erection of the SZTALIN-VAROS Iron and Steelworks; of thermo-electric power station of INOTA etc./ It was reported in Item No. 5228/53 that early this year the extension works had been taken over - from the building construction enterprise quoted in this report - by the "Dunavölgyi Tűzoltóipar." This change may have been motivated by a determination to bring the building construction enterprise under a closer control of the Hungaro-Soviet "mixed" company /MASZOBAL/ which runs the AJKA bauxite mining, processing and aluminum producing center.

Employment of Czech technicians and skilled laborers in subject extension works /they are detailed to the enlargement of the power station for which Czech factories are supplying equipment as is also the case with the INOTA-power station/ is confirmed by Item No. 5520/53. See about them also Item No. 8226/53, originating with the same subsourse, however.

The presence of a Russian director at subject enlargement works was reported previously.

The attachment of a prison /labor/ camp to subject extension works is so far UNCONFIRMED in our files, but is in accordance with the general practice followed by the regime in the exploitation of prisoners' work.

Describing conditions of work; MDP. activities; shortage of food; lack of safety devices; activities of informers; disciplinary measures; general conditions for forced laborers etc, this report is in full accordance with the respective aspects of life as they appear to us from a large number of previous reports as well as from the Hungarian press and radio.

The dismissal of the two MÁV/RR officials under reference is UNCONFIRMED in our files. However, Item No. 4253/53 RUMORED a major purge among MÁV personnel. It may be assumed that what then seemed to be a "purge" actually was only - at least in part - the dismissal of some old RR officials whose services had become unnecessary in view of the coming up of new Communist-trained RR personnel.

All names under reference are UNCONFIRMED in our files to date.

X X X

/more/

Állástalan lévén, 1953 április 20-án jelentkeztem a Munkaerő Gazdálkodási Hivatalnál AJKA-n /Veszprém m./ Munkán egészségesnek mondtam magamat, orvosi vizsgálat nélkül. Szerelőközművesnek azonnal felvettek és a Dunavölgyi Tírföldipar - Magyar Szovjet Bauxit r.t. AJKA-i építkezéseihez osztottak be. Felvételekor nem közölték a fizetést, de nem is érdeklődtem, mert tudtam, hogy ilyen munkáknál teljesítménybérben dolgoznak. Ugy hallottam, hogy munkabábelépésem előtt, kb. 1953 április elején, az AJKA-i MASZORAL-nál működő 72/2 Építőipari vállalatot átvette a "Dunavölgyi Tírföldipar".

Az AJKA-n működő építkezési vállalat, egy orosz igazgató /NU/ vezetése alatt, az ottani bauxit-feldolgozó-művet nagyobbítja. Itt nyolc épület készül, melyek közül hét gyárépület lesz, a nyolcadik pedig egy emeletes ház, valószínűleg a vezetőség részére. Ezen kibővítésnél 1600 polgári munkás és 750 rab volt foglalkoztatva. Ezek 1951 ősz óta dolgoznak itt. A polgári munkások pótlására 1953 áprilisában 370 önkéntes és 150 toborzott munkást vettek fel. Ezenkívül még 100 cseh szakmunkást is foglalkoztattak, akik a Csehszlovákiából szállított kazánokat és gépeket szerelték.

Az összes munkások hát építésvezetőséghez voltak felosztva, melyek vezetője: LÖRENC, FELMÜLLER, BALÁZS, DAVID, KOCSIS, REVAL és FARKAS. /valamennyi fnu./

A munkaidő, reggel 6 órától este 6 óráig tartott, 12-1 óráig ebédszünet volt. CELLDÖMÖLK-ről kb. 40 munkás járt be dolgozni, akiket a vállalat teherautóján ingyen vittek oda-vissza. Reggelenként már 4 órakor indult az autó CELLDÖMÖLK-ről, este pedig 6 és 17-kor indult vissza AJKA-ról és csak kb. este 8 órakor érkeztek a munkások haza CELLDÖMÖLK-re. En is ezekhez tartoztam.

Új munkahelyemen először LÖRENC építésvezetőhöz osztottak be, akinek a csoportja a feltárási építésén dolgozott. Gyorsan beleéltem magam az új munkakörbe és rövidesen közelebből megismertem munkatársaimat.

Mivel az egész telephelyen én voltam az egyetlen szerelőközműves, nem osztottak semmiféle brigádba, hanem önállóan dolgoztam a villany és fűtőszerekkel.

Már az első időben észrevettem, hogy a munkások itt azt csinálják amit akarnak, mert a reggeli és esti névsorolvasásnál, melyhez az iroda előtt kellett gyűlekezni, minden nap hiányzott valaki. Előfordult, hogy 8-10-en maradtak távol s ilyenkor a szokáson "jelen"-t, vagy "itt van"-t valaki más mondta be helyettük.

Az igazgató /NU/, egy magas, pocakos kb. 60 éves férfi, naponta kétszer körüljárta a telepet oroszul beszélő tolmácsával, de nem találta meg a kapcsolatot a dolgozókhoz.

lehetősé mindenki elkerülte őt, még az építészvezetők is. Ha már megszűrt, jött, "avizáltuk" egymást mondván: "Fedezék, jön a ruszki!" Bár nem volt erélyes és tolmácsa után mindig jóindulatúan szólítottunk, mégsem kedveltük és mindig azt mondtuk "ha alakja elfűrt a láthatáron" hogy "Ez nem már egyszer haza a francia, Oroszországba és ne dirigálna itt Magyarországon!" Azt is mondták a munkások, hogy "az építéshez nem sokat ért, a görbét nem veszi észre, a szöveget szereti. Eddig ugyan még senkinek sem ártozott, de ha a munkavezető valakit feltarjaszt azt meginteti." Az igazgató tolmács /NU/ nélkül sohasem volt látható, aki ruszai származása lévén csak törte a magyart. Alattomos, suryi pófájú fráter volt.

Egy főmérnök is naponta felkeresett a munkahelyünkön, ALMARELLÉKI-nek hívták, igen rendes embernek ismertük. Ha valami nem tetszett neki, nem gorombáskodott, hanem bárátságosan odaszólt a munkásnak: "Szaktárs ezt így kell csinálni." és megmagyarázta a teendőket. Bármely kérdéssel hozzá fordulhatnánk mindig meghallgatott.

Munkaidő alatt többnyire politizáltunk és megvitattuk a jelenlegi helyzetet, vagy megélhetési problémáiról tárgyaltunk. mai munkát csak ez a két probléma érdekli Magyarországon. Ilyenkor csak ezt lehetett hallani: "Tegnap nem volt kenyér a boltban", vagy "megint nem adtak zsírt azok a gazemberek". Abban egyetértettünk, hogy állandóan szűkítik a rendszert és azon töprengtünk, hogy vajon mikor bukik meg a kommunizmus?!

A normások, munkavezetők és munkások között majdnem állandóak a nézeteltérések az elszámolások végezt. A munkások azzal vádolják a feletteseket, hogy nem írják be rendszeresen az időt a havi egyéni munkalapra, mert érülnék ha valakit elcsúszhatnék a szegény melós fizetéséből, mert annál nagyobb a "bűnszűletük" azt gondolják.

Az is előfordult, hogy egész brigádokat becsaptak. Így pl. az egyik brigád, melynek egy GÖRÖG nevezetű férfi a vezetője, 1953 május végén, az elszámoláskor 2.800.- forinttal megrövidült. Ez úgy történt, hogy a teljesítések bürokratikus utvesztőjében egyszerűen elcsúszott a végzett munka. Ennek folytán a munkások felzúdultak, aminek egyezkedés lett a vége és nagynehezen 2000.- forintot mégis utólag megtérítették, de így is 800.- forinttal károsult a brigád. Az is előfordult, hogy ilyen eset miatt a munkások megtagadták a további munkát. Veszélyes játék volt azonban a munka megtagadása, amit bizonyít, hogy 1952 őszén BALOGH Dezső SOMLYÓSZÖLLŐS-i munkás ilyenmi miatt bíróság elé került, ott további munkára kötelezték, de munkabéréből 10%-ot levontak.

A nagy hajózásban nem számítottak az ünnepnapok sem. Pünkösd másodnapján és Úrnapján is dolgozunk kellett, mely időt csak rendes munkabérrel számolták el.

A szállítási osztályon is nagy volt a hajszja. Vagonállások kiküszöbölése miatt állandóan 24 órát dolgoztak egy huzamban, mely idő után 48 óra pihenő járt.

Az elkésőkkel igen szigorúan jártak el. Néha sikerült átcsuszni, azonban ha észrevették, első esetben 20.- forint, második esetben 50.- 100.-, gyakori késés esetében pedig a fizetett ebéddőt vagy fizetett ünnepet vonták el az illetőtől.

Az itt szokásos egy órai ebéddőből egy félórát megfizetett a vállalat. Ha valaki többször elkésett, a fent említett büntetéseket a fegyelmi bizottság szabta ki. Ez fordult elő május elején egy áccsal /HU/, akit 200.- forintra büntettek.

A határidő előtt elvégzett munka után csak a párttagok részesültek jutalomban.

Ezen építkezésnél a magassági pótlék csak a 48 m-en felüli munkák után járt, de én nem dolgoztam ilyen helyen s így erről közelebbit nem tudok.

A szakmunkások havi keresete 1000.- 1200.- forint körül mozgott, az illető munkás bérosztályának megfelelően. Segédmunkások a második és harmadik bérosztályba vannak sorolva, ahol előbbinél 2.80 frt. utóbbinál pedig 3.20 forint órabért tett ki. A szakmunkások a IV, V, VI, VII és VIII bérosztályba tartoztak, melyekben 3.40, 3.60, 4.12, 4.92 forint volt az órabér. A VIII-ik bérosztályba tartozók havi 1.400.- forint fizetést kaptak és itt már állandóan volt prémium is. Legtöbb bajt a brigádon belüli bérelszámolás okozott, mert míg a munkánál egyenlően vettek részt, mégis a magasabb bérosztályba tartozó munkásoknak többet kellett adni.

A végzett kőművesmunka minőségére jellemzően elmondhatom, hogy ha a "reakciós" fégi időben ilyen munkát végeztünk volna, az egész országban nem kaptunk volna munkát. A nagy "hajrá"-ban most nem számít, hogy egyik téglá kisebb, vagy beljebb van pár centire és az sem számít ha egy 10-12 méter magas fal, 8-10 cm "ki- vagy belóg" csak az a fontos, hogy a határidőre elkészüljön az épület.

Sokszor beszéltünk róla, hogy a mai kőműves nem falaz, hanem téglákat dobál össze. Ugyancsak igen gyatrán végeztük a vakolási munkákat is, görbe sarkok, hepehupás fal és durva elsimitás, mind nem számít, fontos csak a "tervteljesítés!" Mivel ma minden munkás kedvetlen, a takarékosággal sem törődik és elképzelhetetlen mennyiségű cement, mész, téglá, cserép stb. megy veszendőbe. Míg az egyéb anyagok ellátásában komolyabb fennakadás nem volt, a faanyagban állandó a hiány. Különösen padló és állványanyag hiányzott, ezen úgy segítettek az egyes brigádok vezetői, hogy az egymás fáját lopkodták el, nehogy a munka leálljon.

Az 1953-as választások előtt, a munkásokat is felhasználták, hogy vidékre kiutazva propagandát csináljanak a kormány mellett. Aki erre vállalkozott, új munkásműhát kapott és vasárnaponként a vállalat teherautóján hordozták őket a falvakra. Most az sem volt baj, hogy sok benzin fogy, mert a vállalat hét teherkocsija és egy autóbussza állt rendelkezésre, anélkül, hogy ezen valaki megütközött volna. A választás előtt, egy vasárnapon, a Balaton vidékére is ellátogattak a propagandisták és onnan csak másnap éjjel után érkeztek vissza. A kocsikat felhúszították virággal és vörös zászlókkal. A Balatonnál mindenki ingyen ebédet és egy fél liter bort kapott a vállalat költségére. Komoly ember nem vett részt ezeken az agitációs utakon, csupán pártemberek és főleg olyanok akik szerették volna meglátni a Balatont. A választási agitációk idején sok szabaddíóknét elrabolták a röpgyűlések. Tulzás volt ezeket "röpgyűlés"-nek nevezni, mert délután 4 órától este 8 óráig tartottak. Ezeken a "röpgyűlések"-en mindig az elkopott, csorba lemezeket forgatták, a munkások magas életszínvonaláról a kommunista rendszerben, továbbá hangoztatták, hogy mindenki szabadon választhat, nemcsak a földesurak és a tőkésék mint a régi világban, senkit sem fenyeget többé a csendőrszurony és mindezt a pártnak köszönheti a munkás. "Végeredményben, együgyű, hülye, duma volt az egész, amit a munkásoknak be akartak adni, azt rágták még este 8 órakor is, amit délután 4-kor elkezdtek. A munkások állandóan zugolódtak a "röpgyűlések" hossza miatt és már hét óra felé kezdtek elszállingózni - mivel a kapuk be voltak zárva - a kerítésen keresztül, haza. A legfőbb rendezője ezeknek a gyűléseknek PÓLÓSKÉI párttitkár volt. Ő is csak úgy beszélt mint a többi párttitkárok, a beszajkolt szöveget ismételte, maga sem tudta, hogy mit beszél. De tény az, hogy mindig "hazabeszélt." Néhányszor megjelent eme gyűléseken egy környékbéli 28 éves tanító, mint előadó, de nem volt egy értelmes, összefüggő mondata sem, így legtöbbször botrányba fulladt a szónoklata.

A rabokat csak "elítélteknek" szabad volt nevezni, annak ellenére, hogy hátukon egy nagy "R" betű díszelgett. Ezek külön brigádokat képeztek, de együtt dolgoztak a többi munkásokkal. A beszélgetés ugyan meg volt tiltva, de mindig akadt alkalom, hogy a fegyőrök háta mögött szót váltsanak egymással.

1953 májusban egy villanyhegesztő munkás /NU/ beszélgetésbe elegyedett egy rabbal, azonban a fegyőr észrevette és nyilván rájuk kiabált, mert többen felfigyeltek. Erre én is figyelmes lettem és hallottam amint a hegesztő vissza kiáltotta az őrne: "Takarodjék el innen, mert különben fejbe kólintom vlamivel!" Különösen a fiatal fegyőrök viselkedtek durván a rabokkal, az idősebbek türelmesebbek és megértőbbek voltak.

Sok fiatal fegyőrt megfenyegettek a munkások mondván, hogy elverik őket, ha le nem szoknak a durva viselkedésről. Idősebb örökkel magam is sokszor bizalmasan elbeszél-

gettem és kivétel nélkül azután érdeklődtek, hogy mikor lesz már egyszer valamilyen változás. Érdekeltek őket a SZER adásainak hírei, melyeket mindig híven továbbadtam nekik. Nem mulasztottam el soha egy alkalmat sem, hogy a rabokkal közöljem e híreket, amit ők olyan érdeklődéssel hallgattak, hogy szinte a szavakat lestek el a számról. Így azután az összes rab majdnem naponta értesült a legiríssebb nyugati és idősebb magyarc problémákról. Egy idősebb fegyőr, akivel bizalmas barátságban voltam, elmondta, hogy 1952 november végén, egyik este 18 rab szökött meg, akik közül egyetlen egyet sem sikerült elfogni. A rabmunkásoknak is a rendes keresetet számolták el. A havi bruttó 900.- 1.100.- forintból, segédmunkásoknál 600.- 700.- forintból, levonásba került, ruha, cipőkeftetés, lakbér étkezés, azonkívül az igazságügyminisztériumnak 20 %-nyi törítés, a 20 éven feletti nőtlen raboknak 4 %-nyi agglagényadó került levonásba. A rabok munkaideje reggel 6-tól este 6 óráig tartott. Ha azonban este vagy vasárnap építkezési anyag érkezik, a szerencsétlen rabmunkásoknak kell a kirakást elvégezni. Ezeknek a szegény embereknek a szomorú sorsán csak a jobbérzésű munkások segítettek azzal, hogy a hozzátartozók által eljuttatott leveleket és csomagokat a raboknak közvetítették. Azonban előfordult, hogy fiatal, hetvenkedő fegyőr, az esti bevonuláskor észrevette némelyiknél a csomagot, azt elvette, utána pedig olyan rabnak adta át, akinek a brigádja, aznap többet teljesített.

1953 május 20-án kb. 50-60 rab kapott hazulról csomagot, melyet ugyancsak a munkások csempészték be a rabok részére a munkahelyre. A fegyőrök minden csomagot elkoboztak azzal, hogy engedély nélkül lettek besszállítva. A csomagok sorsa ismeretlen.

Nagy elkáseredést váltott ki 1953 június első napjaiban egy intézkedés, melynek értelmében az összes rabokat kopaszra nyírták. Nyírás után a hajukat beszegyűjtötték és kb. két-három zsákban azt elszállították. Elkáseredésükben a rabok annyi átkos szitkot küldtek RAKOSI-ra és az Igazságügyminisztériumra, mint az égen a csillag. Mikor egy idősebb, szép fekete-hajú rabnak a haját nyírták az elkáromkodta magát: "Viselje az a piszkos kopasz veréb RAKOSI a hajamat parókanak, de ne sokáig!"

Szegény szerencsétlen elítélteknek az étkezésben nem volt sok örömrük. A megszabott 60 dkg. barnakenyér a valóságban nem volt több 40 dkg-nál, ami 1 napra szűlt.

Reggelire három deci feketét, három dkg gyümölcsöt kaptak, ebédre káposzta, vagy burgonya, nagyon ritkán pár dkg. hússal, vagy hús helyett tarhonya illetve rizs, vacsora egy tál ételként, rendszerint tires, zsírtalan főzelék, néha hidegvacsora gyanánt 8-10 dkg lókolbász került azétoztásra.

Amíg a rabmunkások szállása elég tiszta és féregmentes, addig a fehérneműjüket csak 3 hetenként cserélik. A kabátjuk hátán egy nagy R betű van, a nadrág lábszár és a sap-

ka oldalán szintén ilyen jel van. Szapkasélkül nem szabad dolgozni. A kommunista kormány szocializmusnak mondja magát, a szónak a megcsúfolására érdekessé megemlíteni, hogy milyen csékélység elegendő, hogy pl. egy tisztés családapát, kiragadva szeretettel köréből rabba vegyen. Volt itt olyan gazda, aki 10 tojás hátralek miatt, három hónapot kapott, melyet itt töltött le. Egy alkalommal alkonyatkorában kifakadt: "Ha innen kiszabadulok, a községi tanácselnök fejét fogom a falhoz verni, ameddig mozog, mert ő juttatott ide!"

Volt egy BUDAPEST-i XXI. évi egy lezárta Rákosi-központ újabb felszámolása, de a falon visszamaradt az ép- pen RÁKOSI száját bökte ki alulról. - vékony papírból lévén az - és mikor az illető a munkával elkészült, kiessé távolabbment, hogy megnézzék, vajon egyenesen tette vissza a helyére azt. Akkor látta meg a szöveget és maga is a szájával aprókat köpködött mondván, köpje ki ő is. Ezt a műveletet meglátta két "elvtárs" felháborodottan jelentették a dolgot és a bírósági eljárás folytan 4 1/2 évi fegyházat kapott. Így került ide mint rab, dacára annak, hogy párttag volt. Felesége nemrég halt meg és 13 éves kislányának tancsmestert kellett mennie, hogy apja távolléte alatt magát fenn- tarthassa. Ez a szöförfőből lett rab állandóan szidta a rendszert és hangzottatta, hogy "szajátkezűleg szeretném RÁKOSI-t felakasztani, hogy a magyar megszabaduljon a főrablójától!"

Volt a rabok között egy időse paraszttáncos xxx környékéről, aki 140 kg hús helyett csak 130 kg-os disznót tudott beszovalgiltatni, nem lévén elég takarmánya az etetésre. Másfél évre büntették szegény öreg nagyart, egészen el volt kesere- relve. Mindig azt mondta, hogy: "Nem fogom megélni a jobb jövőt, mert már öreg vagyok, de 11 fiatalok bizzanak a Nyugatban, nem fog soká tartani és felszabadítanak az orosz igából."

Egy másik rab a falujában a vendéglőben összejáratott a helybéli tanácsitől és lekerült neki egy nagy pofont, amiért két évre ítélték. Kijelentette: "Ha egyszer ha- zakerülök, akkor még a belét is kitaposom és legalább lesz ér- telme, hogy miért vagyok itt!"

Egy további rabot határátllépés kísérlete miatt ítélték el. Ugy mondta, hogy a tárgyaláskor a bíróság kér- dezte tőle: "Miért akart elszökni?" Mire azt felelte, "RÁKOSI elvtárs egyik beszédében azt hangzott, hogy akinek nem tets- szik a demokrácia, az hagyja el az országot. Nekem nem is tetszik és meg kártsam fogadni a szót." Ezért négy évet kapott.

Egy hat-tagú családapa engedély nélkül levágta 30 kg-os disznóját, amiért 16 hónapot kell kitöltenie "a szocializmus építkezésénél!"

Egy cigánynak az volt a büne, hogy meg- ölt két embert, viszont ezért csak 5 évet kapott. Jellemző a kom- munista igazságszolgáltatás mélyre süllyedt erkölcsi színvonalára.

Az elítéltek között mérleget felállítva kiderült, hogy 70% leadási kötelezettség elmulasztása, 20% politikai büncselekmény, 10% pedig közönséges büncselekmény miatt "tárl itt".

Van itt mindenféle ember a rabok között. Nem hiányoznak a rendszer kedveltjei sem, mint párttitkár, tanácselnök, tanácsbíró, akik valamiért lebuktak. Általában a többi rab ítélőtanácsának örvendtek a letűnt "szerencselovagok".

Az elítélteknek, ha az elszámolások után valami pénzük maradt, abból élelmiszerpótlást vagy cigarettát vásároltathattak az őreikar keresztül úgy, hogy felírták a cédulára mit akartak és a pénzt vele adták. Szomorú, hogy kijátsozták őket, mert pl. 1953 júniusban még a áprilisi vásárlást sem kapták meg.

Erkölcstelen módon kihasználják az elítéltek erejét, mert ha egy hónapon keresztül pl. 150% a teljesítményük, úgy idejükből 10 napot elengednek.

A fegyelmegszegést úgy büntetik a rabok között, hogy nappali munka után, éjjel kemény fekhely és különzárka vár a szerencsétlenre.

A rabok brigádvezetői szintén közülük kerülnek ki és állandóan vitában állnak a munkavezetőséggel, mivel állandóan lenyírbálják az elítéltek teljesítményeit.

Ezek a telepen Dr. PARRAG György látta el a betegek orvoslását. Rendelési idő déli 12-ig szokott lenni, de leginkább úgy volt, ha valaki kereste, sehol sem találta. Csak akkor írta ki a beteget munkaképtelennek "amikor a bele már kilógott". Ha valaki 38 fokos lázzal hazament, azt visszazavarta a munkahelyére. H. gyha kisebb, könnyebb balesettel kereste fel valaki, azt szigorúan lehoráta, miért nem óvatosabb. Ezek esetében meg is büntették a melóst. Így jártam én is 1953 június elején, amikor hozzám ment a szememmel, melybe mély fröccsent. - Mivel nem viseltem védőszemüveget, 10.- forintba büntettek, melyet a fizetésemből levontak.

Egy zuhanyfürdő felállítása végett, 1953 májusában két értekezletet is tartottak, melyeken az orosz igazgató a mérnökök és munkavezetők is résztvettek. Mindkét értekezleten én is felszólaltam az ügy kedvező elintézésére érdekében, de a vezetők tudni sem akartak erről, azt felelték, hogy sem hely, sem idő nincsen ilyenre.

Spicli akadt elég a telepen. 1953 június elején vízszintesen beállítottam a szögvas-kereteket egy 10 x 50 m nagyságú teremben és az egyik saroktól a másikig 1 cm különbség volt. Egy LNU/ Gyula nevű árulkodó, villanyvezető, oda-szaladt KOCSSIS építészvezetőhöz és beárulta, hogy az én munkámmal 10 cm különbség van és hogy én ezzen az építkezést "szabotálom".

Ezután KOCSIS és a spicli odajöttek hozzám, feloldóságra vont, de én bizonygítottam, hogy a hiba csak 1 cm. Megmondtam neki, hogy ilyen nagy távolságra nem lehet pontosan felgozni, mert csak méteres darabok voltak a vasak. Ezenkívül annyira görbe és gyenge volt az anyag, hogy a pontos mérés is lehetetlen volt. En ki is keltem ez ellen és kijelentettem "Ide figyeljétek, ha különben meg tudja valaki közületek csinálni, akkor mindkét kalapácsot megeszem, pedig rosszak a fogaim." KOCSIS nem is szólt többet, csak azt mondta "Igazad van, nem kell ezért idegeskedni, a munkád tökéletes!"

Pár nappal később BALÁZS építésvezető három segéd munkással elküldött a vastelepre, hogy ott az egyik épület részére vasajtókat és ablakokat válogassunk ki. Munka közben többször megálltunk és rágyújtottunk, kicsit beszélgettünk, de itt is észrevett bennünket a Gyula és besugta a normásnak. Ugy bántak el velünk, hogy az aznapi 11 óráért csak kilenc forintot fizettek. A kifizetéskor megkérdeztem egy normásnőt, aki hoeszas vita után megígérte, hogy majd egy más alkalommal pótlja ezt a levonást. A teljesítménybéres elszámolásnak annyiféle csalafintasága van, hogy a normásokon kívül ahhoz más nem ért. Olyan munkás nem is létezik, aki tisztességes módon a 100%-ot elérje, csálni kell, ha pedig nem csál "még a hidegvízre valót sem keresi meg!"

Minden keserűségünkben, egyetlen reményt nyújtó vigaszunk, a titokban hallgatott SZER adásai voltak. Igaz, hogy a belgért felszabadulás már hosszú időn át várat magára, ezért a dolgozók egyszerűen úgy fejezik ki magukat: "Most már ne pofázzon, hanem cselekedjen!" Általában úgy én, mint ismerőseim körében is rekonszenvesek voltak a SZER adásai, főleg a reggeli órákban hallgattam, mivel akkor zavar mentesen foghattam. A munkásság legalább 95%-a egy nyugatról jövő segítségtől várja az ország felszabadulását, egy kis megmozdulás esetén ez az egész antikommunista réteg a zsarnokok ellen fordulna. Tervekben az akasztástól kezdve, mindenféle mód szerepel.

A szabadidőmet általában otthon töltöttem el és a 3 holdnyi birtok megmunkálásánál segédkeztem. Ha a pénzem engedte, néha elmentem a CELLDÖMÖLK-i szövetkezeti vendéglőbe is. Ilyen helyeken sem lehet manapság kikapcsolódni a napi gondokból, az ember itt is csak bajt lát és hall. Egy alkalommal 1953 április utolsó napjaiban egy pohár sör mellett együtt ültünk ENEKES celldömölki főpályamesterrel. Egyszerre csak ijedt arccal megjelent a felesége és egy borítékot adott a férje kezébe. A levélben az állt, hogy a MAV kötelékéből azonnali hatállyal el van bocsájtva és felhívták, hogy igazolványait és hivatalát azonnal adja át. ENEKES egykedvűen vette a hirt tudomástul és azt mondta a feleségének "jól van anya, azért még eszünk kenyeret!" ENEKES-nek 25 évi szolgálata volt a MAV-nál, párttag is volt, azonban tevékenységet nem fejtett ki és talán emiatt következett be a fölmondás. Azóta a Dunavölgyi Tímfoldiparnál kavicsot lapátol.

Bár ez nem a kocsmában történt, megemlítendő mint érdekesség, hogy ez év május 15-én GRUBER, MÁV főintéző az AJKA-i állomáson, hasonló körülmények között vesztette el álló át. Most ő is a Dunavölgyi Tímföldnél lapátol.

Havi keresetem sem engedett meg nagy kiadásokat és felesleges költségeket. A legutóbbi keresetem bruttó 3.300.- forint volt, melyből a levonások után 1.180.- forintot kaptam kézhez. A VII-ik bérosztályba sorozott szakmunkás voltam.

A harmadik békekölcsönjegyzést 50.- forinttal megusztam, elfogadták azt az érveket, hogy a második békekölcsönre akkor még apámmal együtt, aránylag nagy összeget jegyeztünk. Nem étkeztem az üzemi konyhán, mert az ottani adagoktól egy veréb is éhenhalt volna. Így tehát fizetésem nagyrésze ráment a gyomromra. Fuhára nem maradt pénzem.

Mivel előggé nyíltan szoktam bírálni a rendszert, több kellemtelenségem is volt, sőt annyira fajult a dolog, hogy internálástól kellett tartanom. Gondoltam, nem vagyok és olyan ember aki nem találom fel magam és elkezdtem a nyugatra való menekülés lehetőségeit fontolgatni. Az eset az volt, hogy 1953 májusában a CILLDOMOLK-i szövetkezeti kocsmában több ismerőssel a politikai helyzetről beszélgettünk. Mivel bennem volt pár deci, a vita havében kijelentettem: "leszünk mi még azok akik voltunk, felkötjük a hosszú kardot és felakasztunk minden nagy kommunistát!" A jelenlévő kommunisták megütközve hallgattak, de nem szóltak egy szót sem, viszont öcsémnek, aki párttitkár és a szövetkezeti bolt vezetője, beárulhattak, mert egy későbbi pártértekezleten, már szóba került és esetleges internálásomról tárgyaltak. Mérsékeltőbbek leintették, mondván, hogy inkább először figyelmeztessenek engem. Ezzel időt nyertem. Szerencsétlenségemre azonban egy más alkalommal ismét hasonló kijelentést tettem és akkor már valaki, bizonyára párttag, egy kék AVH-st küldött oda hozzám, aki ismert engem a figyelmeztetést, mondván: "Te Feri, fogd be a pofádát, mert rád tesszük a kezünket, akkor pedig régen rossz lesz neked!" Tudomásul vettem a figyelmeztetést, nem szóltam semmit. Jó barátaim is azt tanácsolták, hogy ne térjek vissza a szülői házba, mert öcsém úgy nyilatkozott, hogy onnan ki fog rugni, ha pedig nem boldogul velem, akkor internáltat. 1953 június 16-án este, tényleg el kellett hagynom a szülői házat. Uppen lázas beteg voltam, fondoltam beutazom SZOMBATHELY-re és beutaltatam magam a kórházba. Sikertült a helybeli kezelőorvostól beutalást kapnom és ezzel felutaztam SZOMBATHELY-re. Oda beérkezve az állomáson láttam egy Vas m. térképét, elkezdtem gondolkodni. Benéztem magammal az irányt a határ felé, láttam, hogy az nincs nagyon messze, gondoltam, de hogy magam én magam itt kizozni. Nekiindultam nyugatra, ahová PORNÓPATI-n keresztül, június 17-én szerencsésen megérkeztem Ausztriába.